

БЕЛИЗИЈА

— Нова независна држава во Средна Америка —

Александар Стојмилов

Во 1981 година светот доби уште една суверена и независна држава — Белизија. Тоа е поранешниот Британски Хондурас, сосед на Мексико и Гватемала. Поточно, се наоѓа во Средна Америка, го зазема југоисточниот дел на полуостровот Јукатан, а се граничи со Мексико на север и северозапад, Гватемала на југ и запад и Карипското Море на исток. Зафаќа површина од 22.965 кв. км., а е населена со 160.000 жители.

Релјефот и се состои од мочварна низина покрај брегот на исток и висорамнина (до 1122 м.), во внатрешноста. Климата е тропска со два периода — влажен (V—X) и сув (I—IV). Годишната количина на врнежи на пример во градот Белизе изнесува 2007 мм. Меѓутоа, тие не се насекаде подеднакво распределени. Повеќе врнежи има во приморскиот дел, додека во внатрешноста нивната количина е помала. Во директна зависност од врнежите е и распространетоста на растителниот свет. Така источните падини на висорамнината се покриени со тропски шуми, а западните со пасишта. Скоро половината од територијата на државата (49%) е покриена со тропски шуми во кои има доста скапоцени видови дрвја како махагониумово, кедрово дрво, четинари и сл., а значајна површина е покриена со чикла комерцијално доста барано дрво бидејќи од него се добива сировина за гумите за жвакање.

Богатството на скапоцени видови дрвја многу рано го привлело вниманието на европските колонизатори кон овој простор. Така првите населби во оваа тропска покраина ги оснивале британските дрвосечачи уште во 1638 година. Тие на Јукатан дошле од Јамајка и се занимавале исклучиво со сечење на племенити врсти дрва и истите ги извезувале во метрополата или во останатите поморски земји на Европа каде главно се употребувале во изградбата на бродови. Наспроти повремените оружани напади од страна на Шпанците, британските доселеници се стабилизирале на овој простор и југоисточниот дел на полу-

островот Јукатан во 1862 година го прогласиле за колонија во состав на Јамајка. Подоцна во 1884 година го прогласуваат за самостојна колонија на Голема Британија под името Британски Хондурас.

Денеска најголем дел од населението го чинат црнци и мулати (71%), потоа следуват местици (15%), па индијанци (10%), и белци (4%). Службен јазик во земјата е англискиот, но повеќе од населението зборува шпански. Главен град на државата е градчето Белпоман има околу 4 000 жители, а најголем и економски најзначаен град е Белизе (40.000 жители). Се наоѓа во Карипското приморје и е опкружен со плантажи од агруми. Белпоман пак, се гради во внатрешноста на земјата (по примерот на Бразилија во Бразил), со цел да се насели и стопански активира и овој заостанат дел на Белизија.

Во стопански поглед Белизија е аграрна земја во почетен развој. Целокупното производство е во голема зависност на капиталот од Британија и САД. Порано 51% од вредноста на извозот одпаѓал на шумарството, поточно се добивал од извоз на скапоцено дрво, додека денеска 80% го даваат шеќерната трска и агрумите. Тоа јасно зборува дека државата има монокултурно производство и во најголем дел него го чини шеќерната трска.

Најголем дел од површината на оваа мала земја е под шуми и пасишта, а само 5% се обработува. Обработливите површини главно се наоѓаат во приморскиот дел и најголем дел од нив се покриени со шеќерна трска, потоа со насади на портакали, а се одгледува уште и ориз, пченка, банани и кокосови палми.

Втора стопанска гранка е шумарството, односно сеча и извоз на скапоцени дрва. Меѓутоа фондот на овие скапоцени дрва, поради долгогодишната нивна експлоатација во значајна мера е намален, така што и приходите од шумарството доста се намалени. Трета стопанска гранка е риболовот. Богатството на риба покрај брегот на оваа карипска земја овозможило рибарството доста рано да се развие и денеска традиционално добар дел од населението се бави со рибарство. Освен за домашни потреби риба и се извезува. На светскиот пазар Белизија се јавува особено со извоз на ракови и месо од желка.

Индустријата слабо е развиена. Има само неколку фабрики од кои поважна е фабриката за шеќер во Корозал, фабриката за конзерви во Белизе како и поголем број мали пилани кои главно служат за примарна обработка на дрвото кое се извезува. Главни индустриски средишта се Белизе и Корозал. Во последните години во развој е индустријата за преработка на агрумите. На странските пазари извезува: шеќер, агруми и концентрати од агруми, скапоцено дрво, особено махагониумово и риба.

По ослободувањето оваа мала средноамериканска држава се судрува со повеќе проблеми. Меѓу нив поистакнати се, стопанската неразвиеност на земјата, големата зависност од странскиот капитал и монокултурната ориентација во производството, непостоењето на сообраќајна мрежа и други. Развојот го ограничуваат и несредените политички односи во овој дел на светот. Во тој поглед стратегиски важната положба на Белизи ја посебно го привлекува вниманието не само на големите сили и на соседните нејзини држави. Така на пример Гватемала која само преку еден тесен коридор излегува на Карипското Море, настојува тој коридор да го прошири за сметка на Белизија.

